

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 269/2022-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Máriou Trylčovou, advokátkou, J. Kráľa 738/12, Senica, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6Cdo/36/2020 z 27. januára 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6Cdo/36/2020 z 27. januára 2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6Cdo/36/2020 z 27. januára 2022 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. apríla 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo v civilnom spore odmietnuté jeho dovolanie a ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa v civilnom spore. Dovolanie bolo podané tak, že 15. marca 2019 bola z elektronickej schránky advokátky sťažovateľa jej advokátskou koncipientkou odoslaná elektronická správa,

ktorú koncipientka podpísala svojím kvalifikovaným elektronickým podpisom. Advokátska koncipientka mala prístup do elektronickej schránky advokátky na základe splnomocnenia, ktoré jej advokátka sťažovateľa udelila na prácu s jej elektronickou schránkou 22. novembra 2018 prostredníctvom stránky slovensko.sk, čo aj preukázala dokumentom „Potvrdenie zastupovania“. Prílohou elektronickej správy z elektronickej schránky advokátky sťažovateľa bolo dovolanie sťažovateľa, ktoré bolo zachytené na hlavičkovom papieri jeho advokátky a bolo elektronicky podpísané kvalifikovaným elektronickým podpisom advokátskej koncipientky prostredníctvom stránky slovensko.sk a cez elektronickú schránku advokátky. Prílohou elektronickej správy bolo aj plnomocenstvo sťažovateľa udelené advokátke na podanie dovolania s požadovanou konverziou.

3. Tieto procesné skutočnosti najvyšší súd posúdil podľa § 447 písm. e) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého najvyšší súd odmietne dovolanie, ak neboli splnené podmienky podľa § 429 CSP, podľa ktorého dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Podľa najvyššieho súdu pre naplnenie osobitnej podmienky dovolacieho konania vyplývajúcej z § 429 CSP, spísanie dovolania advokátom, je nevyhnutné, aby bolo aj podpísané advokátom, tak ako to predpokladá všeobecná úprava náležitostí písomného právneho úkonu. Ak je dovolanie podané elektronicky, musí zodpovedať požiadavke jednoty obsahu a podpisu vyhotoveného výlučne advokátom jeho zaručeným elektronickým podpisom. Najvyšší súd ďalej uviedol, že z jeho ustálenej rozhodovacej praxe k otázke osobitnej podmienky povinného zastúpenia advokátom vyplýva, že ak dovolanie bolo spísané a podpísané advokátskym koncipientom, ide o neodstrániteľnú podmienku prípustnosti dovolania s následkom jeho odmietnutia podľa § 447 písm. e) CSP, ak bol dovolateľ o povinnom zastúpení poučený v rozhodnutí odvolacieho súdu (R 78/2018). Ak bolo dovolanie autorizované kvalifikovaným elektronickým podpisom advokátskeho koncipienta, nie je splnená zákonná podmienka spísania a podpísania dovolania advokátom podľa § 429 ods. 1 CSP a tento nedostatok dovolania nemožno po uplynutí lehoty na podanie dovolania odstrániť (R 49/2020).

4. Najvyšší súd poukázal na nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 489/2018 z 13. septembra 2018, podľa ktorého podľa § 429 ods. 1 CSP obligatórnou náležitosťou dovolania je jeho spísanie advokátom, a preto nedostatok tejto podmienky možno odstrániť len v lehote na podanie dovolania, keďže ide o podmienku, ktorá musí byť splnená už pri jeho podaní. Ďalej poukázal na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 484/2019 z 11. februára 2020, podľa ktorého *„vzhľadom na skutočnosť, že podľa § 821 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sú advokáti (právnické osoby od 1. júla 2017 a fyzické osoby od 1. júla 2018) povinní v konaní pred súdom doručovať podania do elektronickej schránky súdu a používať pri elektronickej komunikácii so súdom elektronickú schránku aktivovanú na doručovanie, ktorej sú majiteľom, bude obligatórna náležitosť dovolania podľa druhej vety § 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku spočívajúca v spísaní dovolania advokátom splnená vtedy, pokiaľ bude dovolanie podané elektronicky autorizované kvalifikovaným elektronickým podpisom alebo kvalifikovanou elektronickou pečaťou patriacou advokátovi, ktorý zastupuje dovolateľa § 23 ods. 1 Zákona o e-governmente“*.

III.

5. Sťažovateľ zdôrazňuje, že advokátke 13. februára 2019 písomne vystavil plnomocenstvo na podanie dovolania a toto plnomocenstvo bolo advokátkou konvertované osvedčovacou doložkou

do elektronickej podoby a takto bolo súdu predložené spolu s dovolaním. Poukazuje na to, že o možnosti podpisu koncipientkou bola jeho advokátka informovaná na školení Slovenskej advokátskej komory. Ďalej poukazuje na to, že dovolanie bolo predložené aj v listinnej podobe s podpisom advokátky. Treba dodať, že išlo o postup advokátky, ktorá reagovala až na výzvu okresného súdu v zmysle pokynu najvyššieho súdu z 29. januára 2020, čo však najvyšší súd vyhodnotil ako doplnenie podania po uplynutí lehoty.

6. Sťažovateľ poukazuje na to, že jeho advokátka nemala žiadne pochybnosti o správnosti svojho postupu a bola v tom, že dovolanie riadne podpísala a odoslala v súlade so zákonom o elektronickej podpise. Okrem toho súčasťou splnomocnenia koncipientky bolo oprávnenie na všetky úkony s elektronickej schránkou a jeho advokátka nikde nebola poučená, že advokátska koncipientka nemá oprávnenie na podpis dovolania. Zdôrazňuje, že stránka slovensko.sk bola určená na komunikáciu so súdmi a jej tvorca potom nemal vytvoriť také technické prostredie, ktoré umožňuje podpísanie dovolania aj osobe oprávnenej na právne úkony súvisiace s elektronickej schránkou, keď je takéto podpísanie dovolania v elektronickej schránke považované za neprijateľné. Podľa sťažovateľa najvyšší súd mu formalistickým prístupom odmietol prístup k súdu, keď jeho advokátka s ohľadom na vedomosti nadobudnuté na školení nemala žiaden dôvod predpokladať, že zvolený technický postup nie je správny a že plnomocenstvo udelené koncipientke na prácu so schránkou neoprávňuje na elektronickej podpise advokáta. Podľa sťažovateľa výklad § 429 ods. 1 CSP je v rozpore s jeho základnými právami. Napokon poukázal na rozhodnutie ústavného súdu č. k. I. ÚS 484/2019 z 11. februára 2020.

7. Najvyšší súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril tak, že v prílohe zaslal vyjadrenie sudkyne, ktorá bola spravodajkyňou vo veci sťažovateľa, pričom v tomto vyjadrení sudkyne bolo uvedené, že jej v tomto štádiu neprislúcha dopĺňať posúdenie procesných podmienok prípustnosti dovolania o nové argumenty, ktorými by reagovala na jednotlivé namietané body ústavnej sťažnosti.

IV.

8. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, to však za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takéto interpretácia nebola svojvoľná, ale ani formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

9. Dôvodom odmietnutia dovolania sťažovateľa bol jeho rozpor s § 429 CSP, podľa ktorého dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom a dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom. Otázkou povinného zastúpenia dovolateľa sa ústavný súd zaoberal v uznesení č. k. IV. ÚS 489/2018 z 13. septembra 2018, v ktorom dospel k záveru, že nedošlo k porušeniu práv dovolateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením

o odmietnutí dovolania pre nesplnenie podmienky podľa § 429 CSP, ak dovolanie bolo podané bez zastúpenia advokátom a bez preukázania toho, že za neho v dovolacom konaní koná člen alebo zamestnanec, ktorý má vysokoškolské právnické vzdelanie, pričom túto vadu nemožno napraviť tak, že na výzvu okresného súdu bolo následne po uplynutí lehoty na podanie dovolania predložené plnomocenstvo na zastúpenie dovolateľa advokátom. Okrem toho najvyšší súd v tomto rozhodnutí dospel k záveru, že nesprávny bol postup okresného súdu, ktorý dovolateľa vyzýval na odstránenie tohto nedostatku dovolania, keďže ide postup v rozpore s § 436 ods. 1 CSP. Uvedené rozhodnutie teda riešilo skutkovo odlišnú situáciu.

10. Otázkou povinného zastúpenia dovolateľa sa ústavný súd zaoberal aj v náleze č. k. I. ÚS 484/2019 z 11. februára 2020, v ktorom dospel k záveru, že došlo k porušeniu práv dovolateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo odmietnuté dovolanie podľa § 447 písm. e) CSP. V uvedenej veci, podobne ako v tomto prípade, išlo o podpísanie listín advokátskou koncipientkou, avšak ústavný súd zistil, že z elektronickej schránky advokátky boli okresnému súdu doručené štyri elektronické dokumenty, z ktorých dva boli podpísané advokátkou a dva advokátskou koncipientkou, no nebolo možné zistiť, ktoré boli podpísané advokátkou a ktoré jej koncipientkou. Nebolo teda možné identifikovať, či dovolanie podpísala advokátka alebo jej koncipientka, a teda či bol dodržaný § 429 CSP. Súčasťou spisu bolo aj poverenie advokátky koncipientke podľa § 16 ods. 2 zákona o advokácii. Dôvodom vyslovenia porušenia ústavných práv sťažovateľa tak bolo to, že najvyšší súd v čase rozhodovania o dovolaní nedisponoval dokumentom, na základe ktorého by bolo možné nepochybné zistiť, kto dovolanie sťažovateľa elektronicky podal.

11. Ústavný súd v náleze č. k. I. ÚS 484/2019 považoval za podstatné skúmať identitu osoby, ktorá dovolanie podpísala, z dôvodu, že podmienka podľa § 429 ods. 1 CSP bude splnená vtedy, ak bude dovolanie podané elektronicky autorizované kvalifikovaným elektronickým podpisom advokáta. Na okraj ústavný súd v tomto náleze uviedol, že za ústavne súladný považuje výklad § 429 ods. 1 CSP tak, ako ho najvyšší súd formuloval v uznesení č. k. 3Obdo/96/2019 z 27. novembra 2019 (medzičasom publikovaný ako R 49/2020). Vzhľadom na to, že dôvodom vyslovenia porušenia základných práv sťažovateľa v náleze č. k. I. ÚS 484/2019 bola nedostatočná identifikácia osoby, ktorá dovolanie podpísala, možno dospieť k záveru, že na okraj vyjadrený právny názor ústavného súdu, ktorým sa stotožňuje s uznesením najvyššieho súdu č. k. 3Obdo/96/2019 z 27. novembra 2019, nie je právny názor, ktorým by bol iný senát ústavného súdu viazaný. Najvyšší súd v namietanom uznesení považoval za rozhodujúce to, kto dovolanie podpísal kvalifikovaným elektronickým podpisom a, odkazujúc na R 49/2020, za jedinou oprávnenú osobu podpísať dovolanie považuje len advokáta, absenciu podpisu ktorého považuje za nenaplnenie predpokladov podľa § 429 ods. 1 CSP.

12. Pre posúdenie ústavnej sťažnosti sťažovateľa je rozhodné posúdenie toho, či môže advokát na podpísanie a podanie dovolania splnomocniť svojho koncipienta. Ak odpoveď na túto otázku bude kladná, treba posúdiť, či pri elektronickej podaní dovolania prostredníctvom elektronickej schránky advokáta postačuje na podpísanie a podanie elektronickej podania advokátskym koncipientom oprávnenie, ktoré mu na účely elektronickej komunikácie bolo udelené advokátom podľa § 13 ods. 4 písm. g) bodu 1 v spojení s § 13 ods. 6 a 7 zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-governmente).

13. Pri výklade § 429 ods. 1 CSP je podstatné, že toto ustanovenie nadväzuje na § 241 ods. 1 druhú vetu Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), podľa ktorého dovolateľ musí byť zastúpený advokátom, a § 241 ods. 4 OSP, podľa ktorého súd bol povinný vyzvať stranu na odstránenie nedostatku zastúpenia advokátom. § 429 ods. 1 CSP treba preto vnímať ako precizovanie povinnosti dovolateľa byť zastúpený advokátom už pri podaní dovolania bez možnosti odstránenia tohto nedostatku. Zmyslom § 429 ods. 1 CSP však nie je obmedziť možnosť podpísať dovolanie len advokátom bez možnosti nechať sa pri tomto úkone zastúpiť. Tento záver by bol v rozpore s účelom § 429 ods. 1 CSP a nesvedčí mu ani systematický výklad tohto ustanovenia v spojení so všeobecnými ustanoveniami o zastúpení. Podľa § 89 ods. 3 CSP ak je strana zastúpená advokátom, zastupovanie iným zástupcom ako advokátom je vylúčené. Ustanovenia osobitného predpisu o advokácii tým nie sú dotknuté. Možnosť advokáta dať sa zastúpiť podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon o advokácii, je tak prípustná. Podľa § 16 ods. 2 zákona o advokácii pri jednotlivých úkonoch môže advokáta zastúpiť advokátsky koncipient. Podľa § 64 ods. 2 zákona o advokácii advokát môže advokátskeho koncipienta počas jeho praxe poveriť vykonaním jednotlivých úkonov právnych služieb, ktoré advokátsky koncipient robí samostatne.

14. Z povahy vzťahu advokáta a jeho koncipienta je prirodzené, ak advokát na jednotlivé úkony splnomocní koncipienta. Za takýto samostatný úkon možno považovať aj podpísanie a podanie dovolania elektronickými prostriedkami. Použitie pojmu advokát v § 429 ods. 1 CSP nemožno vykladať tak, že na podanie dovolania advokátom sa nevzťahujú ustanovenia o zastúpení, keďže podľa § 438 ods. 1 CSP na konanie na dovolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie. Možnosť advokáta dať sa zastúpiť podľa zákona o advokácii však vylúčená nie je a takéto obmedzenie by nemalo žiadne rozumné odôvodnenie.

15. Nemožno za ústavne udržateľné považovať právne názory vyjadrené v rozhodnutiach najvyššieho súdu R 78/2018 a R 49/2020, ktoré žiadajú od dovolateľov podpísanie dovolania výlučne advokátom bez možnosti hoc aj výslovného splnomocnenia na podpísanie dovolania advokátskym koncipientom. Nemožno spochybňovať význam formalít a podmienok konania, ktoré musia byť dodržané v konaní pred súdmi (III. ÚS 194/2012 alebo Ústavný súd Českej republiky IV. ÚS 281/04, III. ÚS 2373/21). Tieto obmedzenia a ich výklad však nemôžu neprimeraným spôsobom obmedziť jednotlivca v prístupe k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by právo na prístup k súdu bolo spochybnené vo svojej podstate. Preto sa pri posudzovaní splnenia formálnych podmienok a náležitostí konania treba vyhnúť prehnanému formalizmu, ktorý by zasahoval do zásad spravodlivého procesu, ale aj prehnanej pružnosti, ktorá by viedla k spochybneniu procesných podmienok stanovených zákonom (Ústavný súd Českej republiky III. ÚS 2373/21, Európsky súd pre ľudské práva Walchli proti Francúzsku, č. 35787/03, § 29, z 26. 7. 2007).

16. Je nesporné, že sťažovateľ na podanie dovolania splnomocnil advokátku. Z podaného dovolania je zrejmé, že dovolanie nebolo spísané sťažovateľom bez zastúpenia, ale bolo spísané advokátkou. Sťažovateľ teda naplnil účel zákona, a to tým, že súdu bolo v lehote doručené dovolanie spísané a podané kvalifikovanou osobou. Preto by bolo príliš formalistické uzavrieť, že podmienku v druhej vete § 429 ods. 1 CSP (dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom) treba vykladať tak, že advokát je výlučná osoba oprávnená dovolanie spísať a nemôže to za neho urobiť jeho advokátsky koncipient. Napokon, pojem spísanie dovolania je pomerne nejasný. Z účelu, ktorým uvedené ustanovenie sleduje, možno dôvodiť, že pod tento pojem spadá jednak napísanie

dovolania, jeho podpísanie, ako aj podanie. Uvedené ustanovenie má precizovať podmienku, aby advokát dovolanie už napísal a podal. Inak povedané, dovolanie má byť pripravené pod odborným dohľadom advokáta. Ustanovenie zjavne nesmeruje k tomu, aby bolo dovolanie vytvorené výlučne splnomocneným advokátom. Koniec koncov to, kto dovolanie vytvoril, sa nedá nijako overiť. Navyše, je úplne prirodzené, ak advokát spísaním dovolania poverí v rámci pracovných úloh svojho koncipienta. Zodpovednosť za jeho kvalitu však nesie on sám.

17. Elektronické podpísanie a odoslanie dovolania je len technickým úkonom. Tak ako na spísanie dovolania však nemožno vidieť žiadny rozumný dôvod na to, aby sa bezpodmienečne trvalo na tom, aby tieto úkony, osobitne pri ich čas zaberajúcom nastavení v nie ideálnych podmienkach elektronizácie, vykonával výlučne advokát. Splnomocnenie udelené koncipientovi na podpísanie, či dokonca podpisovanie a odosielanie podaní je skôr spôsobom racionalizácie práce advokáta a určite nie cieľným obchádzaním procesnej povinnosti zastúpenia advokátom. Najvyšší súd však v tomto prípade uprednostnil doslovný jazykový výklad, ktorý nie je ústavne udržateľný, pretože je v rozpore s účelom § 429 CSP a v rozpore so systematickým a historickým výkladom. Výklad, ktorý prijal najvyšší súd, je výsledkom formalizácie osobitných elektronických úkonov, ktorými boli nahradené dovtedy rozumne nekontrolovateľné úkony vlastnoručného podpisu, vloženia do obálky a odoslania zásielky na poštu či do podateľne súdu. Takáto formalizácia, ktorej výsledkom je spochybňovanie skutočnej vôle dovolateľa byť zastúpený advokátom a advokáta podať v jeho mene dovolanie, je ústavne neudržateľná. Ide o neprimeranú prísnosť a nevyváženosť medzi požiadavkami, ktoré sú kladené na dovolateľa, a jeho reálnymi úkonmi, ktorými sa ich snažil s dostatočnou obozretnosťou naplniť. Na prvú otázku tak treba odpovedať kladne. Koncipient môže zastúpiť advokáta aj pri podaní dovolania, čo v tomto konkrétnom prípade znamená oprávnenie koncipientky elektronicky podpísať a elektronicky podať dovolanie, ak je na to splnomocnená.

18. Vo veci sťažovateľa však koncipientka nebola advokátkou splnomocnená osobitným splnomocnením či poverením na podpísanie dovolania sťažovateľa. Advokátka svoju koncipientku splnomocnila na prístup a dispozíciu s jej elektronickou schránkou. Preto je potrebné zodpovedať na druhú otázku, a to či je pri elektronickom podaní dovolania prostredníctvom elektronickej schránky advokáta postačujúce na podpísanie a podanie tohto elektronického podania koncipientom oprávnenie udelené advokátom koncipientovi podľa § 13 ods. 4 písm. g) bodu 1 v spojení s § 13 ods. 6 a 7 zákona o e-governmente na účely elektronickej komunikácie. Právny rámec elektronickej komunikácie advokáta so súdmi upravuje § 821 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého sú advokáti (právnické osoby od 1. júla 2017 a fyzické osoby od 1. júla 2018) povinní v konaní pred súdom doručovať podania do elektronickej schránky súdu a používať pri elektronickej komunikácii so súdom elektronickú schránku aktivovanú na doručovanie, ktorej sú majiteľom.

19. Vo veci sťažovateľa nebolo sporné, že (i) dovolanie bolo odoslané z elektronickej schránky advokátky, na prácu s ktorou bola splnomocnená jej koncipientka prostredníctvom portálu slovensko.sk, a (ii) koncipientka elektronickú správu a dovolanie podpísala svojím kvalifikovaným elektronickým podpisom, čo jej portál slovensko.sk umožnil. Právnym základom jej úkonov bol § 13 ods. 4 písm. g) bod 1 zákona o e-governmente, ktorý umožňuje majiteľovi elektronickej schránky udeliť splnomocnenie (dať sa zastupovať) pri prístupe a disponovaní s elektronickou schránkou. Tieto pojmy zákon o e-governmente bližšie nedefinuje, a preto ich obsah treba ustáliť výkladom. Pojem prístup do elektronickej schránky možno vyložiť len tak, že oprávnená osoba

môže vstúpiť do elektronickej schránky inej osoby a môže vidieť jej obsah. Široký pojem disponovanie možno vyložiť s ohľadom na to, aké dispozičné úkony v elektronickej schránke môže robiť jej majiteľ a aké úkony takto splnomocnenej osobe systém umožní vykonať. Koncipientke advokátky sťažovateľa systém umožnil nielen vstup do elektronickej schránky a napísanie sprievodnej správy, ale dokonca aj jej podpísanie jej elektronickým podpisom a priloženie a podpísanie jej elektronickým podpisom textového súboru dovolania. Celý tento proces bol zavŕšený tým, že systém jej umožnil odoslanie správy s prílohami súdu.

20. Nebyť splnomocnenia advokátkou podľa § 13 ods. 4 písm. g) bodu 1 zákona o e-governmente koncipientka by tieto úkony technicky ani nemohla vykonať, keďže ústredný portál verejnej správy by jej to neumožnil. Preto nemožno rozumne pochybovať o tom, že advokátka sťažovateľa týmto splnomocnením koncipientky prejavila vôľu na to, aby koncipientka vykonávala akékoľvek úkony súvisiace s jej právne záväznou komunikáciou prostredníctvom elektronickej schránky. Z toho možno dospieť k jedinému záveru, že udelenie oprávnenia advokátkou na prístup a disponovanie s elektronickou schránkou je jej právnym úkonom, ktorým vedome a cielene splnomocnila svoju koncipientku na tieto úkony. Advokátka tým jasne prejavila vôľu dať sa pri komunikácii z elektronickej schránky zastúpiť svojou koncipientkou. Takéto splnomocnenie je v súlade s § 16 ods. 2 zákona o advokácii, podľa ktorého advokátsky koncipient alebo iný zamestnanec advokáta môže advokáta zastúpiť pri jednotlivých úkonoch. Advokátka tak splnomocnila koncipientku vykonávať za ňu právne úkony v elektronickej podobe.

21. Právna úprava zákona o e-governmente je špeciálnou úpravou vo vzťahu k Civilnému sporovému poriadku. Zákon o e-governmente umožňuje udelenie osobitného splnomocnenia na vstup a disponovanie s elektronickou schránkou. Súčasťou oprávnenia disponovať s elektronickou schránkou je aj možnosť odosielať a podpisovať správy, odosielať a podpisovať podania, ktoré sú prílohou týchto správ a tvoria spolu so správou jeden celok (§ 25 ods. 4 zákona o e-governmente). Ak teda advokátska koncipientka vykonávala tieto úkony, konala v súlade s tým, na čo bola advokátkou splnomocnená a na čo bola oprávnená. Koniec koncov, samotná skutočnosť, že po technickej stránke jej bolo umožnené do elektronickej schránky advokátky vstúpiť, podpísať a odoslať správu, podpísať a odoslať podanie, len preukazujú, že toto splnomocnenie skutočne aj bolo udelené.

22. Čo sa týka relevancie elektronických podaní, elektronické podanie má rovnaké účinky ako podanie v listinnej podobe (podľa § 28 ods. 1 zákona o e-governmente), pokiaľ bolo autorizované podľa § 23 ods. 1 zákona o e-governmente (§ 25 ods. 1 zákona o e-governmente). Možno teda povedať, že pokiaľ bolo elektronické podanie realizované osobou, ktorá bola na podanie a podpísanie tohto podania splnomocnená oprávnením na prístup a disponovanie podľa § 13 ods. 4 písm. g) bodu 1 zákona o e-governmente, ide o riadne realizované elektronické podanie. Oprávnenie podľa § 13 ods. 4 písm. g) zákona o e-governmente je tak splnomocnením na prístup a dispozíciu s elektronickou schránkou, ktoré zahŕňa aj právo zástupcu na prijímanie, podpisovanie, odosielanie správ, príp. na iné úkony, ktoré spadajú do pojmu disponovať s elektronickou schránkou. V opačnom prípade by nemalo oprávnenie podľa § 13 ods. 4 žiadny praktický význam.

23. Ak aj existencia tohto osobitného splnomocnenia nebola preukázaná a súdu nestačila samotná skutočnosť, že advokátska koncipientka reálne a technicky mohla tieto úkony z elektronickej

schránky, ktorej majiteľkou je advokátka, vykonať, mohol si súd toto splnomocnenie dodatočne vyžiadať. Súdny nedostatok preukázania splnomocnenia odstraňuje prostredníctvom výzvy na jeho doloženie, pretože nedostatok zastúpenia sa považuje za nedostatok podmienky konania (najvyšší súd, sp. zn. 1Cdo/152/2010). Tento záver treba vzťahovať aj na doplnenie substitučného splnomocnenia pre advokátsku koncipientku. Súdny nemôžu nedostatky určitých procesných úkonov a nedostatok procesných podmienok nezvratne sankcionovať (II. ÚS 350/2021).

24. Preto splnomocnenie udelené advokátskej koncipientke elektronicky prostredníctvom funkcie portálu slovensko.sk na účely vstupu a disponovania s elektronickou schránkou advokátky pokrýva aj úkon podpísania elektronickej správy kvalifikovaným elektronickým podpisom, podpísania dovolania kvalifikovaným elektronickým podpisom a úkon ich odoslania súdu.

25. V podstate ide o splnomocnenie rovnakého druhu, ako keď advokát splnomocní svojho koncipienta či iného administratívneho zamestnanca na čisto administratívne úkony ako preberanie a otváranie poštových zásielok či ukladanie listinných podaní advokáta do poštových obálok. Keďže ide o úkony skôr administratívno-technické, ide o prirodzený organizačný postup advokáta na výkon advokácie v elektronickej dobe. Výklad najvyššieho súdu je však popretím toho, že elektronickej doba sa má spájať s uľahčením komunikačných procesov. Ide o výklad, ktorý formalistickou redukciou popiera nielen dobu, no predovšetkým skutočnú vôľu a so zákonom súladnú vôľu sťažovateľa dať sa pri podaní dovolania zastúpiť advokátom a skutočnú vôľu advokáta v mene sťažovateľa podať dovolanie, ktoré na základe jeho splnomocnenia podpíše a elektronicky odošle jeho koncipientka.

26. Všeobecné súdy musia v prípade posudzovania splnenia určitých formálnych podmienok vždy zohľadniť, či procesná strana naplnila účel, ktorý sleduje konkrétna procesná norma. Bezpodmienečné trvanie na splnení určitých podmienok bez zohľadnenia toho, či bol naplnený účel danej normy, môže viesť k odopretiu práva na prístup k súdu. Záver najvyššieho súdu o tom, že dovolateľ nebol v dovolaní zastúpený advokátom, je výsledkom takej aplikácie ustanovenia procesného predpisu – § 429 ods. 1 CSP, ktorý nesmeruje k naplneniu jeho účelu. Preto ide o zjavne nedôvodnú a formalistickú právnu úvahu pri výklade procesných predpisov, ktorej následkom je porušenie práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z toho dôvodu bolo podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavnej sťažnosti vyhovené a namietané uznesenie najvyššieho súdu zrušené s tým, že vec sa mu vracia na ďalšie konanie. Hoci zistené porušenie základných práv sťažovateľa odôvodňuje to, aby mu najvyšší súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátom, nebol dôvod neakceptovať vôľu sťažovateľa, ktorý výslovne uviedol, že si trovy konania neuplatňuje.

27. Na okraj možno len dodať, že slovenské všeobecné súdnictvo sa svojím formalizmom vzdŕaľuje nielen racionálnej interpretácii prostriedkov elektronickej doby, ale aj príbuzným právnym kultúram. Hoci treba uznať, že česká právna úprava je jasnejšia a príčiny zlyhaní treba hľadať nielen v judikatúre, ale aj legislatíve, nedá neodcítovať z rozhodnutia pléna českého najvyššieho súdu č. k. Pls. 1/2015 z 5. januára 2017: „Byl-li z datové schránky toho, kdo činí úkon, nebo jeho právního zástupce odeslán do datové schránky soudu elektronický dokument, který obsahuje podání ve věci samé, považuje se za řádně podepsaný úkon ve smyslu § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb.,

ve znění pozdějších předpisů, i když takové podání ani jeho přílohy neobsahují uznávaný elektronický podpis. Proto již není třeba vyžadovat doplnění takto učiněného podání předložením jeho originálu v listinné formě podle § 42 odst. 2 o. s. ř.“

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí ústavného soudu nemožno podat opravný prostředek.

V Košiciach 12. januára 2023

Robert Šorl
predseda senátu